

บทที่ 2

สถานะการเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทยและต่างประเทศ

1. หัวข้อการสอน

- 1.1 สถานะการเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทย
- 1.2 สถานะการเลี้ยงสัตว์ในต่างประเทศ
- 1.3 การผลิตปศุสัตว์อินทรีย์

2. สารสำคัญ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรม พลเมืองส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรมทางการปลูกพืช ส่วนการเลี้ยงสัตว์เป็นเพียงกิจการประกอบกับการปลูกพืชเท่านั้น กิจการของการเลี้ยงสัตว์เพิ่งจะเริ่มมีความสำคัญทางเศรษฐกิจมาไม่กี่ปีนี้เอง โดยมีการขยายการเลี้ยงสัตว์ออกเป็นการเลี้ยงแบบอุตสาหกรรม จนกระทั่งปัจจุบันได้มีการจำหน่ายไก่ชำแหละแช่แข็งออกไปจำหน่ายยังประเทศญี่ปุ่นและประเทศอื่น ๆ นำเงินตราเข้าประเทศมากมาย โดยในปี 2524 สามารถส่งเนื้อไก่แช่แข็งออกจำหน่ายถึง 27.5 ล้านดอลลาร์ ได้เงินตราเข้าประเทศถึง 1.18 พันล้านบาท แต่ก็ยังจำกัดอยู่ในแวดวงของบริษัทใหญ่ ๆ 2-3 บริษัทเท่านั้น สำหรับอาหารประเภทนม และผลิตภัณฑ์นม แม้ว่าทางรัฐบาลจะสนับสนุนการเลี้ยงโคนมขึ้นมามากมายเพียงใดก็ตาม ประเทศก็ยังคงสั่งซื้อผลิตภัณฑ์นมจากต่างประเทศมาใช้เพิ่มเติม เช่น ในปี 2519 ประเทศไทยต้องสั่งซื้อสินค้าอาหารนมและผลิตภัณฑ์นมเข้าประเทศถึงประมาณ 700-800 ล้านบาท ยังไม่นับรวมถึงผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์อื่น ๆ เช่น เนื้อกระป๋อง เนื้อโกเบ ในขณะที่เดียวกันจำนวนกระบือของไทยมีแนวโน้มที่จะลดลง โดยในปี 2542 มีประมาณ 1,799,606 ตัว และลดลงเป็น 1,359,807 ตัว ในปี 2551 เนื่องจากเกษตรกรได้หันไปใช้เครื่องทุ่นแรงมากขึ้น กระบือที่มีอยู่ก็ทำการขายไป ซึ่งถ้าสภาพเป็นเช่นนี้ไปเรื่อย ๆ อีกไม่นานประเทศไทยจะเกิดปัญหาการขาดแคลนเนื้อโค กระบือสำหรับบริโภคในประเทศได้ จึงควรที่เกษตรกรจะหันมาเลี้ยงสัตว์ให้มากขึ้น ซึ่งจะได้เนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์สำหรับการบริโภคภายในประเทศ ถ้าหากเหลืออาจจะส่งออกจำหน่ายต่างประเทศก็ได้ (สมชาย, 2549)

ปศุสัตว์อินทรีย์ ระบบการจัดการผลิตปศุสัตว์ที่มีความสัมพันธ์กลมกลืนระหว่างผืนดิน พืช สัตว์ที่เหมาะสม เป็นไปตามความต้องการทางสรีระวิทยาและพฤติกรรมสัตว์ ที่ทำให้เกิดความเครียดต่อ

สัตว์น้อยที่สุด ส่งเสริมให้สัตว์มีสุขภาพดี เน้นการป้องกันโรค โดยการจัดการฟาร์มที่ดี หลีกเลี่ยงการใช้ยาและสารเคมี

3. จุดประสงค์การสอน

- 3.1 มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสถานะการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจชนิดต่าง ๆ ของไทย
- 3.2 ผู้เรียนสรุปสถานะการเลี้ยงสัตว์เศรษฐกิจชนิดต่าง ๆ ของไทยได้

4. เนื้อหา

4.1 สถานะการเลี้ยงสัตว์ในประเทศไทย

การเลี้ยงสัตว์เพื่อใช้เป็นอาหารในปัจจุบันนับได้ว่าทวีความสำคัญขึ้นเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันแล้วว่าเนื้อสัตว์เป็นอาหารที่มีคุณภาพดี รสชาติดี ให้โปรตีนสูงและมีคุณภาพที่สุด

พลเมืองโลกนับวันแต่จะบริโภคเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์เพิ่มขึ้นทุกปี แต่คนไทยก็ยังนับว่าบริโภคเนื้อสัตว์และผลิตภัณฑ์สัตว์ที่น้อยมาก เพราะราคาเนื้อสัตว์ยังนับว่าแพงเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ของคนไทย ดังนั้นเกษตรกรไทยจึงควรหันมาเลี้ยงสัตว์กันให้มากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเขตพื้นที่รกร้างว่างเปล่าถ้าใช้เลี้ยงสัตว์แล้วจะทำให้ได้ผลผลิตมากขึ้น เพื่อใช้บริโภคภายในประเทศและเมื่อเหลือก็สามารถส่งออกไปจำหน่ายยังต่างประเทศ เพื่อนำรายได้เข้าประเทศ ถ้ามีการส่งเสริม สนับสนุนการเลี้ยงสัตว์อย่างจริงจัง ในอนาคตประเทศไทยอาจจะเป็นผู้บริโภคและผู้ส่งออกสินค้าและผลิตภัณฑ์จากสัตว์ได้มากที่สุดประเทศหนึ่งก็ได้

ตารางที่ 2.1 แสดงจำนวนประชากรสัตว์ ระหว่างปี พ.ศ. 2542 – 2551 พบว่าประชากรสัตว์ส่วนใหญ่มีแนวโน้มเพิ่มมากขึ้น ยกเว้นสัตว์บางชนิด อาทิ ช้าง ม้า กระบือ มีแนวโน้มลดลง

ส่วนมูลค่าการนำเข้าและส่งออกสินค้าปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 - 2550 พบว่ามีการนำเข้าวัตถุดิบและอาหารเสริมสำหรับสัตว์มากที่สุดถึง 92,721.63 ล้านบาท รองลงไป คือ โคนมและผลิตภัณฑ์ มีการนำเข้าถึง 45,600.34 ล้านบาท ส่วนการส่งออกนั้นพบว่าส่งออกไก่เนื้อและผลิตภัณฑ์มากที่สุดถึง 98,300.40 ล้านบาท รองลงไป คือ ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง 34,332.64 ล้านบาท โดยภาพรวมแล้วก็ถือว่าประเทศไทยยังมีกำไรจากการส่งออกสินค้าปศุสัตว์ และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์อยู่เนื่องจากมีมูลค่าการนำเข้าเพียง 188,727.57 ล้านบาท แต่กลับมีมูลค่าการส่งออกถึง 220,160.47 ล้านบาท **ดังแสดงไว้ในตารางที่ 2.2**

ตารางที่ 2.1 แสดงประชากรสัตว์เลี้ยงในประเทศไทย ปี พ.ศ. 2542 – 2550 (หน่วยเป็นตัว)

ปี	ช้าง	ม้า	โค	กระบือ	สุกร	แพะ	แกะ	เป็ด	ไก่
Year	Elephant	Horse	Cattle	Buffalo	Swine	Goat	Sheep	Duck	Chicken
2542(1999)	2,568	7,350	4,918,396	1,799,606	7,423,101	132,845	39,485	22,330,123	169,632,507
2543(2000)	2,172	8,596	5,208,541	1,702,223	7,761,056	144,227	37,312	27,884,041	189,341,110
2544(2001)	2,681	8,039	5,571,283	1,710,095	8,203,270	188,497	42,720	28,448,399	214,979,081
2545(2002)	2,563	8,103	5,908,625	1,617,358	6,989,152	177,944	39,326	25,034,011	228,760,326
2546(2003)	2,839	7,137	5,916,323	1,632,706	7,815,534	213,917	42,883	23,800,092	252,718,883
2547(2004)	1,930	3,148	6,668,332	1,494,238	6,285,603	250,076	47,811	15,648,538	179,738,810
2548(2005)	2,764	5,575	8,275,108	1,624,919	8,174,526	338,355	50,779	21,540,345	254,204,068
2549(2006)	1,473	2,327	8,036,057	1,351,851	7,153,784	324,150	51,151	20,843,553	184,326,752
2550(2007)	3,101	5,629	9,337,985	1,577,798	9,300,073	444,774	50,963	24,952,809	283,126,151
2551(2008)	1,575	3,779	9,582,030	1,359,807	7,740,575	374,029	43,738	22,722,647	235,599,566

ที่มา: กรมปศุสัตว์ (2556)

ตารางที่ 2.2 แสดงมูลค่าการนำเข้า/ส่งออกสินค้าปศุสัตว์และผลิตภัณฑ์ปศุสัตว์ ปีพ.ศ. 2548–2550 (มูลค่า พันล้านบาท)

รายการ	ปี พ.ศ.2548		ปี พ.ศ. 2549		ปี พ.ศ. 2550	
	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการส่งออก
โคเนื้อ และผลิตภัณฑ์	8,711.97	1,432.12	8,635.63	451.97	9,086.81	543.08
โคนม และผลิตภัณฑ์	14,419.41	4,771.37	14,006.84	3,797.01	17,174.09	4,506.32
กระบือ และผลิตภัณฑ์	499.37	76.10	261.51	17.93	336.57	29.32
สุกร และผลิตภัณฑ์	118.16	1644.64	121.90	1,782.63	772.10	1,765.24
แพะ และผลิตภัณฑ์	29.70	0.91	20.89	0.52	20.39	1.67
แกะ และผลิตภัณฑ์	2,698.01	280.00	1,760.63	47.89	1,366.63	35.22
ไก่เนื้อ และผลิตภัณฑ์	636.91	31,574.75	383.31	32,216.03	295.81	34,509.62
ไก่ไข่ และผลิตภัณฑ์	190.61	385.79	197.89	489.98	251.52	952.32
เป็ดเนื้อ และผลิตภัณฑ์	55.90	1,843.13	61.00	2,144.69	36.85	3,415.82
เป็ดไข่ และผลิตภัณฑ์	1.35	0.13	-	3.96	-	9.06

ที่มา: ไพบูลย์ (ม.ป.ป.)

ตารางที่ 2.2 (ต่อ)

รายการ	ปี พ.ศ.2548		ปี พ.ศ. 2549		ปี พ.ศ. 2550	
	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการส่งออก	มูลค่าการนำเข้า	มูลค่าการส่งออก
สัตว์อื่น ๆ และผลิตภัณฑ์	915.97	389.59	1,315.87	334.86	1,512.90	421.58
ผลิตภัณฑ์เครื่องหนัง	2,647.58	11,817.12	2,864.60	10,966.05	4,597.23	11,549.47
ผลิตภัณฑ์อาหารกระป๋อง	-	4,677.84	-	7243.10	-	7,614.32
เอ็นเทียมสำหรับสุนัข เคี้ยวเล่น Dog Chews และอื่น ๆ	-	1,701.91	-	1,471.67	-	1,253.92
ปริมาณการนำเข้าวัตถุดิบ และอาหารเสริมสำหรับ สัตว์	28,374.45	2,697.76	32,798.74	4,184.14	31,548.44	25,108.94
รวม	59,299.41	63,293.16	62,428.82	65,151.41	66,999.34	91,715.90

ที่มา: ไพบูลย์ (ม.ป.ป.)

ส่วนตารางที่ 2.3 และ 2.4 แสดงจำนวนการนำเข้าและส่งออกปศุสัตว์มีชีวิต หน่วยเป็นตัว ตั้งแต่พ.ศ. 2542-2551 ซึ่งในแง่ของจำนวน เรานำเข้าไม่มาก เพราะส่วนใหญ่จะนำเข้าเฉพาะสัตว์พันธุ์ ส่วนการส่งออกส่วนใหญ่เป็นการส่งออกสัตว์เพื่อการบริโภค

ตารางที่ 2.3 สถิติสัตว์ส่งไปจำหน่ายต่างประเทศ พ.ศ. 2542–2551 (หน่วยเป็นตัว)

ปี	โค	กระบือ	สุกร	แพะ	แกะ	ม้า	ไก่	เป็ด
Year	Cattle	Buffalo	Swine	Goat	Sheep	Horse	Chicken	Duck
2542(1999)	4,064	715	16,139	-	-	-	6,885,367	1,769,235
2543(2000)	2,160	454	9,894	16	50	-	5,509,206	534,705
2544(2001)	3,344	1,427	12,246	65	-	-	5,594,468	484,044
2545(2002)	3,955	311	16,954	160	-	-	6,860,845	436,521
2546(2003)	4,212	316	21,458	175	-	-	3,220,073	465,914
2547(2004)	4,739	-	45,465	1,347	653	-	285,710	26,000
2548(2005)	1,074	-	82,649	15	349	-	319,000	-
2549(2006)	814	353	53,133	-	-	-	66,320	-
2550(2007)	4,806	273	71,163	15	206	-	322,647	-
2551(2008)	68,974	8,450	189,930	-	-	152	100,410	-

ที่มา: กรมปศุสัตว์ (2556)

ตารางที่ 2.3 (ต่อ)

ปี	ห่าน	ไก่ชน	นก	ลูกห่าน	ลูกไก่	ไข่เป็ด	ไข่ไก่
Year	Gose	Cock	Bird	Gosling	Chicken	Duck Egg	Egg
2542(1999)	11,989	3,628	43,020	12,000	2,259,935	232,630	39,038,241
2543(2000)	31,900	5,437	16,204	11,700	1,151,453	5,785,360	174,563,744
2544(2001)	53,044	5,516	16,824	31,900	1,390,104	1,767,480	45,306,186
2545(2002)	17,597	5,666	12,668	53,028	2,389,595	9,417,340	34,916,502
2546(2003)	-	4,151	31,554	7,300	2,754,068	12,581,940	207,597,732
2547(2004)	-	459	175	-	219,564	2,383,470	54,163,240
2548(2005)	-	-	-	-	231,770	400	110,733,363
2549(2006)	-	-	-	-	251,000	1,543,220	183,747,098
2550(2007)	-	-	-	-	348,310	3,975,055	245,580,470
2551(2008)	-	-	12	-	478,955	1,663,550	418,012,705

ที่มา: กรมปศุสัตว์ (2556)

ตารางที่ 2.4 สถิติจำนวนสัตว์นำเข้าประเทศ พ.ศ. 2542–2551 (หน่วยเป็นตัว)

ปี	โค	กระบือ	สุกร	ลูกไก่	ลูกเป็ด
Year	Cattle	Buffalo	Swine	Chicken	Duckling
2542(1999)	126,319	68,901	1,616	2,104,772	192,555
2543(2000)	104,661	66,190	917	2,278,356	127,651
2544(2001)	185,319	71,257	1,517	2,937,998	130,984
2545(2002)	133,114	61,743	1,043	4,909,377	196,359
2546(2003)	71,844	36,186	1,243	3,003,414	67,509
2547(2004)	102,589	52,525	388	2,264,467	36,916
2548(2005)	83,784	46,539	701	2,986,818	40,189
2549(2006)	51,782	25,774	394	1,227,100	46,230
2550(2007)	13,548	12,332	234	1,182,692	42,338
2551(2008)	13,191	12,064	257	1,150,972	27,171

ที่มา: กรมปศุสัตว์ (2556)